Posudek diplomové práce **Radost *v italské a české frazeologii*,** kterou předložila Bc. BARBORA BŘENKOVÁ, FF UK, Ústav románských studií, ak.r. 2021/2022.

Barbora Břenková se ve své diplomové práci zabývá přesně vymezenou doménou „radosti" v pečlivě sestaveném vzorku českých a italských frazeologických jednotek, jako jsou např. *s úsměvem na rtech* či *darsi alla pazza gioia*. Na pozadí teoretického rámce konceptuální metafory, který definuje všechny možné metaforické ekvivalence (jako je např. *radost je tekutina v nádobě* apod.), nám autorka nabízí zdařilou typologii frazémů, v nichž je „radost" takto konceptualizována. Tato typologie je vypracována v kontrastivní perspektivě, z níž plynou některé obecnější poznatky (např. větší zastoupení náboženské či grastronomické reality). Diplomové práci Barbory Břenkové nelze téměř nic zásadního vytknout, je zpracována formálně i obsahově zcela v souladu se zadáním práce, a již na začátku lze říci, že si zasluhuje nejvyšší ocenění.

Text je rozdělen do dvou hlavních částí, teoretické a praktické. Ačkoli se často obě části v mnoha závěrečných pracích liší svou kvalitou (zejména teoretická je někdy zpracována povrchně a na úkor té praktické), zde je teoretické základně věnována obrovská pozornost. Barbora Břenková se v jednotlivých kapitolách poměrně zdařile vyrovnává se složitou terminologickou i pojmovou různorodostí přístupů, které se frazeologii věnují. Zasvěcuje nás nejprve do českého pojetí frazeologie a idiomatiky, v němž pochopitelně zaujímá výlučné postavení práce Františka Čermáka. Poté přechází k definicím, které nacházíme naopak v italském kontextu. V další části teoretického úvodu se diplomantka podrobněji věnuje teoriím metafory a zejména pak konceptuální metafoře Z. Kövecsese, z něhož přímo vychází v podrobné typologii emocí. Praktická část představuje poctivou analýzu vzorku, který je sestaven na základě významných zdrojů, jejichž výběru a popisu je věnována celá podkapitola. Výsledkem je soupis všech nalezených frazeologických jednotek, který je připojen k práci jako příloha.

Jak už jsem naznačoval výše, diplomová práce Barbory Břenkové je v podstatě příkladným textem, k němuž mám jen pár zanedbatelných otázek k obhajobě.

1) Začnu jen formálními připomínkami. Přestože je způsob, jakým diplomantka píše, velmi precizní, někde bych uvítal odlišné formulace. Např. na s. 13 „neformují větu" (lépe „netvoří"). Na s. 29, pozn. 7: „vyjádřit lehký nesouhlas" – jistě by bylo možné formulovat neutrálněji, navíc jde opravdu o relevantní připomínku. Na s. 72 „zodpovíme hypotézy" (možná lépe „vyhodnotíme"). Také jsem si při četbě říkal, že jednotlivé příklady uváděné v jejich přirozeném kontextu v korpusu by mohly být číslovány, aby byl pak snazší případný křížový odkaz. Ale to jsou opravdu zcela podružné poznámky…

2) Zdálo se mi, že skok ze stručné charakteristiky Lakoffova a Johnsonova pojetí metafor k jejich typologii (na orientační, strukturní a ontologické) na s. 21-22 je poněkud unáhlený, neboť v této charakteristice možná chybí explicitní formulace toho, co je pak připomenuto na s. 30, totiž ona distinkce mezi zdrojovou doménou, která představuje jakousi primární zkušenost (ještě metaforicky nezprostředkovanou), a cílovou doménou, kterou konceptualizujeme metaforicky, protože s ní nemáme onu primární zkušenost. S tím souvisí i pořadí, v jakém jsou metafory na s. 22 prezentovány. Řekl bych totiž, že i jedním z výsledků práce je poznatek, že metaforická ekvivalence „radost je nahoře" je silnější, univerzálnější než jiné, kulturně více zakotvené (např. zmínka o náboženských odkazech ke svatým).

3) Zaujala mě informace o nižším počtu hesel v dalších vydáních slovníku *Dizionario dei modi di dire* na s. 37. Je někde zmíněno, proč je hesel méně?

4) Hypotézy na s. 40 jsou zajímavé a působí jako opravdu dobře formulované *research questions*. Jen dva dotazy. U hypotézy č. 4 nabývá čtenář dojmu, že díky existenci frazeologického slovníku máme prostě v češtině víc těchto výrazů, zatímco v italštině to tak

není. Jen kladu otázku, zda neakcentovat rozdíl v té reálné přítomnosti frazémů, která není tak skvěle zdokumentována. Zkrátka zda autorka neříká, že čeština jako jazyk má víc frazemů než italština a že to je typologická charakteristika (vím samozřejmě, že to tak míněno není, jen na mě ty formulace tak působí). Dále pak k „všeobecné oblíbenosti“ metafory „dobrý je nahoře“. To jistě není z hlediska teorie metafory úplně přesné (asi lze říci, že radost je tak častá emoce, že o ní často mluvíme, a protože o ní musíme mluvit, musíme ji nějak konceptualizovat, proto se objevuje – s velkou četností – nějaká metaforická ekvivalence. Možná není překvapivé, že dominuje tato univerzální ekvivalence, viz zmíněný Kövecses).

5) Jsem si vědom toho, že selekce relevantních frazémů, tedy těch, které skutečně vyjadřují „radost“, musela být někdy velmi obtížná. O to více oceňuji výsledek, ve kterém skutečně není mnoho diskutabilních příkladů. Osobně jsem se při četbě neustále vracel k *essere in una botte di ferro*, a zaujala mě proto závěrečná diskuse, v níž Barbora Břenková říká, že tento frazém – který myslím primárně „radost“ nevyjadřuje (spíš nějakou neochvějnou jistotu v určité situaci) – zařadila jen proto, že obsah sudu obvykle tvoří tekutina (já bych dokonce řekl, že ani okrajově není obsah sudu pro význam frazému relevantní a že se zde staví na jiné metaforické ekvivalenci).

Tolik tedy k této velmi zdařilé diplomové práci, kterou vřele doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako ***výbornou***.

V Praze dne 29. srpna 2022

doc. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.,
oponent diplomové práce